

Monitoring Lasów HCVF za 2020 r.

Kategoria 1.1.a. – Lasy w rezerwach przyrody oraz lasy w parkach narodowych.

W lasach kategorii 1.1.a. w roku 2020 szkody istotnie wpływające na ich walory ochronne wystąpiły w dwunastu rezerwach przyrody. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w rezerwacie Rogalice zamiera jesion i dąb, a także wystąpiły wahania poziomu wód gruntowych spowodowane brakiem opadów atmosferycznych. W rezerwacie Barucice również stwierdzono zamieranie jesionu, dębu. Zbuchtowane zostało stanowisko kukulki Fuchsa oraz żywców. Wichury przyczyniły się do powstania licznych złomów i wywrotów. W rezerwacie Leśna Woda w wyniku oddziaływania leja depresji kopalni piasku ustępuje buk, a świerk wydzielił się całkowicie. W rezerwacie Lubsza zakłócenia poziomu wód gruntowych spowodowały osłabienie buka i dęba. W rezerwacie Przylesie również występuje zamieranie jesionu, dębu, olszy. Licznie występują złomy i wywroty. W rezerwacie Ostra Góra na terenie Nadleśnictwa Chrzanów w ubiegłym roku doszło do pożaru, w wyniku którego spłonęła pokrywa gleby na powierzchni 0,38 ha. Antropopresja jest największym zagrożeniem dla rezerwatu Grapa na terenie Nadleśnictwa Jeleśnia. Ponadto problemem jest tu zamieranie jesionu. Na terenie rezerwatu Gawroniec zaobserwowano bardzo słabe odnowienie jodłowe, spowodowane zbyt dużym zwarcim oraz ekspansją buka w odnowieniu. W rezerwacie Las Dąbrowa na terenie Nadleśnictwa Rudziniec ekspansja rdestowca doprowadziła do degradacji siedliska na powierzchni 0,64 ha. Zamieranie jesionu jest chorobą, która silnie oddziałuje na walory rezerwatu Rozumice położonego na obszarze Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. Na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie intensywnie wydziela się posusz bukowy w rezerwacie Biesiec, wzdłuż autostrady A4, na powierzchni 10,42 ha w Leśnictwie Krępna. Na terenie Nadleśnictwa Opole w rezerwacie Srebrne Źródła występuje zamieranie jesionu na powierzchni 8,30 ha.

Kategoria 1.1.b. – Lasy w parkach krajobrazowych oraz w strefach „ochrony krajobrazowej” parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Lasy położone na terenie Nadleśnictwa Bielsko w Beskidzie Śląskim są stale narażone na działanie czynników biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych. Istotne w ubiegłym roku były następujące czynniki: penetracja lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych, wydzielenie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów, śniegołomy, zmiana stosunków wodnych, fragmentacja siedlisk w wyniku rozbudowy infrastruktury. W Beskidzie Małym na terenie Nadleśnictwa Sucha, na powierzchni około 200 ha występowanie jemioly spowodowało wydzielenie się posuszu jodłowego. Na terenie Stobrowskiego Parku Krajobrazowego w Nadleśnictwie Brzeg wystąpiły choroby grzybowe, a także zakłócenia poziomu wód gruntowych. Czynniki te oraz zagrożenie ze strony szkodników wtórnych, głównie kornika ostrozębego,

są przyczyną wydzielenia się posuszu sosnowego. Ważkim problemem jest zamieranie nie tylko jesionu wyniosłego, ale również dębu, olszy, brzozy. Następuje stepowanie siedlisk i ekspansja przymiotna kanadyjskiego na uprawach. Pojawiają się stałe pędraczyska. Zbuchtowane zostały stanowiska roślin chronionych i rzadkich t.j. kukulka Fuchsa, podkolan biały i żywce. Widoczna jest również działalność bobrów. Wzdłuż autostrady A4 na Górze Świętej Anny na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie, Leśnictwa Krępna intensywnie wydziela się posusz bukowy. W związku z budową obwodnicy, w Leśnictwie Sierbowice na terenie Nadleśnictwa Olkusz, doszło do likwidacji siedliska na powierzchni 20,45 ha. Wzmożony ruch turystyczny na terenie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd w leśnictwie Włodowice Nadleśnictwa Siewierz, jest istotnym czynnikiem wpływającym negatywnie na walory przyrodnicze tego regionu. Na powierzchni 2630,54 ha Nadleśnictwa Złoty Potok, w Leśnictwach Kamienna Góra, Dąbrowa i Zrębice zagrożenie stanowią pędraki chrabąszcza majowego.

Kategoria 1.2. – ostoje zagrożonych i ginących gatunków.

Uszkodzenia w tej kategorii lasów na terenie Nadleśnictwa Koniecpol w Leśnictwie Siedliska, powstały w wyniku działalności bobrów, które okresowo zalewają stanowisko jęczyczki syberyjskiej. W Nadleśnictwie Namysłów szkody związane były z zamieraniem jesionu, suszą i opanowaniem drzew przez jemiołę w Leśnictwie Świty, a także w Leśnictwie Ziemiłowice wywołane fragmentacją ekosystemu co przyczyniło się do zamierania jesionu. Na terenie Nadleśnictwa Siewierz w Leśnictwie Maczki stwierdzono przesuszenie terenu oraz sukcesję niepożądanych gatunków. Na terenie Nadleśnictwa Sucha w Paśmie Policy odnotowano wydzielenie się posuszu świerkowego na skutek działalności korników.

2. Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej.

Na terenie Nadleśnictwa Sucha w obszarach Natura 2000 Pasma Policy, Na Policy, Babia Góra oraz Beskid Mały odnotowano wydzielenie się posuszu świerkowego na skutek działalności korników.

Kategoria 3.1. Ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej – buczyny storczykowe, świetliste dąbrowy, lasy zboczowe, bory, brzeziny i świerczyny bagienne.

Na terenie Nadleśnictwa Bielsko w Leśnictwie Lipnik, Bystra, Zabrzeg, Kamienica Wielka Łąka i Jaworze siedliska przyrodnicze podlegają ciągłej presji turystycznej. Szkody wyrządzone są także poprzez nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, zaśmiecanie lasu. Negatywny wpływ na stan siedlisk mają także czynniki biotyczne i abiotyczne w tym wydzielenie się posuszu świerkowego oraz złomy i wywroty w wyniku porywistych wiatrów. Na terenie Nadleśnictwa Zawadzkie szczególnie w Leśnictwie Zarzecze stwierdzono znaczące obniżenie poziomu wód

gruntowych na powierzchni 19,27 ha. W Leśnictwie Ząbkowice, na terenie Nadleśnictwa Siewierz czynnikiem znacząco negatywnie oddziałującym na siedliska przyrodnicze są pojazdy motocrossowe. Z kolei naturalnym, negatywnym czynnikiem ograniczającym rozwój storczyków na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie w Leśnictwie Krępna, jest presja odnowienia naturalnego.

Kategoria 3.2. – Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy, lecz w Polsce pospolitsze i występujące wielkoobszarowo, stanowiące ważne obszary gospodarki leśnej – grądy, buczyny, jedliny, łęgi, świerkowe bory górnoreglowe, dolnoreglowe bory jodłowo – świerkowe.

Na terenie Nadleśnictwa Bielsko zagrożeniem na siedliskach przyrodniczych jest penetracja lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, urbanizacja terenów przyległych do lasu, wydzielanie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, a także śniegołomy oraz wywroty i złomy pojawiające się w wyniku porywistych wiatrów. Powyższe uszkodzenia występują na powierzchni ponad 4000 ha. Na terenie Nadleśnictwa Brynek znaczące negatywne zmiany w siedliskach przyrodniczych wystąpiły z powodu obniżającego się poziomu wód gruntowych w Leśnictwach Nowa Wieś i Potempa, w tym również na terenie użytku ekologicznego „Torfowisko w Kotach”. Na siedliskach przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Lasy Barucickie na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Leśnictwach: Rogalice, Barucice, Dobrzyń, stwierdzono osłabienie drzewostanów w wyniku wahanias oraz obniżonego stanu wód gruntowych. Niekorzystny wpływ na siedliska mają tu również stawy rybne. W wyniku chorób grzybowych nasila się zamieranie jesionu, dębu i olszy. Zgryzanie odnowień bukowych przez jeleniowate, wystąpiło na siedliskach kwaśnych buczyn w Leśnictwie Nowy Świat. Siedlisko kwaśnych buczyn jest zagrożone również w Leśnictwie Lubsza, gdzie drzewostany te są osłabione w wyniku obniżonego poziomu wód gruntowych. Wydziela się posusz bukowy i dębowy, występuje zgorzel i suchoczuby. Obniżenie poziomu wód gruntowych jest również przyczyną osłabienia grądów środkowoeuropejskich i subkontynentalnych w Leśnictwie Kuźnica Katowska. W Leśnictwie Kurznie z powodu długotrwanie utrzymującej się suszy następuje lądowanie zbiorowisk starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych z Nympheion, Potamion. Zmienne wilgotne łąki trzęślicowe (Molinion), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie w Leśnictwie Kurznie mają zubożoną szatę z roślinną z uwagi na niedobór opadów atmosferycznych i obniżenie poziomu wód gruntowych. Również grądy, kwaśne dąbrowy oraz łęgi w tym leśnictwie osłabione są w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych. Drzewostany atakowane są przez szkodniki wtórne, choroby grzybowe. Licznie wydziela się posusz. Występują tu także złomy i wywroty. W Leśnictwie Stobrawa na obszarze Natura 2000 Grądy Odrzańskie, w wyniku ścinki drzew przez bobry, podtopione zostały kwaśne dąbrowy, grądy środkowoeuropejskie, oraz łęgi wierzbowe, jesionowe, jesionowo - olszowe. Działalność bobrów spowodowała szkody również w drzewostanach Leśnictwa Kurznie. W łągach topolowych występuje pomór topoli. Obserwuje się usychanie koron i występowanie jemioty. Wydziela się również posusz jesionowy i brzożowy. Na terenie Nadleśnictwa Zawadzkie w Leśnictwie Świerkle na powierzchni prawie 20 ha nastąpiło obniżenie

wód gruntowych. Zamieranie jesionu jest przyczyną znaczącego obniżenia walorów siedlisk przyrodniczych na terenie Leśnictwa Świty w Nadleśnictwie Namysłów. Na obszarach Natura 2000 Las Tworkowski w Leśnictwie Ponięćce oraz Rozumicki Las w Leśnictwie Baborów na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znaczącą przyczyną degradacji siedlisk jest zamieranie jesionu. W Paśmie Policy, na terenie Nadleśnictwa Sucha, na skutek działalności korników wydziela się posusz świerkowy.

Kategoria 4.1. – lasy wodochronne

Istotne zagrożenia dla tej kategorii lasów HCVF wystąpiły na powierzchni 9 754,10 ha w Nadleśnictwie Bielsko, gdzie znaczącą rolę odgrywają czynniki antropogeniczne takie jak: penetracja lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, zaśmiecanie lasu, fragmentacja siedlisk w wyniku rozbudowy infrastruktury. Zidentyfikowano tu również zagrożenia biotyczne i abiotyczne, takie jak wydzielenie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów. Na powierzchni 10 641,8 ha na terenie Nadleśnictwa Brzeg w lasach wodochronnych stwierdzono zakłócenia poziomu wód gruntowych, osłabienie drzewostanów, szkodniki wtórne, choroby grzybowe, zamieranie jesionów, liczne wydzielenie się posuszu sosnowego i brzożowego, zamieranie dębu, pędraki. Cyklicznie występują tu silne wiatry. Na terenie Nadleśnictwa Kędzierzyn występują szkody w lasach wodochronnych polegające na obniżeniu wód gruntowych, zamieraniu jesionów. Znacząco odczuwalne są skutki suszy. W Leśnictwie Stampnica odczuwalny jest negatywny wpływ działalności Zakładów Azotowych Kędzierzyn. Na terenie Nadleśnictwa Namysłów występuje problem zamierania jesionu w Leśnictwach: Ziemiłowice, Świty i Gola. Istotny wpływ na walory ochronne ma tu również susza glebowa i występowanie jemioli. Uszkodzenie drzewostanu w Leśnictwie Ziemiłowice na powierzchni 0,3 ha wystąpiło w wyniku działalności bobrów. Na terenie Nadleśnictwa Rudziniec nastąpiło zatrucie wód w potoku Sierakowickim. W Leśnictwie Centawa Nadleśnictwa Rudziniec występuje silne porażenie jemiolą. Nadleśnictwo Rudy Raciborskie boryka się z zamieraniem jesionu i brzoży, suszą glebową i degradacją siedliska w Leśnictwie Baborów. W Nadleśnictwie Siewierz pod budowę gazociągu przeznaczono 1,49 ha wydzielania 02-28-1-12-472-a. Na terenie Nadleśnictwa Złoty Potok w Leśnictwie Konstantynów zakłócony jest poziom wód gruntowych. Występują tu również szkody spowodowane działalnością bobrów.

Kategoria 4.2. – lasy glebochronne

Istotne zagrożenia dla tej kategorii lasów HCVF wystąpiły w Nadleśnictwie Bielsko, w Leśnictwach Lipnik, Straconka, Bystra, Biła, Salmopol, gdzie zidentyfikowano penetrację lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, wydzielenie się posuszu świerkowego, zaśmiecanie lasu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów. Uszkodzenia te wystąpiły na powierzchni 467,81 ha. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w lasach glebochronnych Leśnictwa Lubsza występują zakłócenia poziomu wód gruntowych, osłabienie drzewostanów, wydzielenie się posuszu,

a także liczne wywroty i złomy. W lasach glebochronnych Nadleśnictwa Namysłów, na powierzchni 84,5 ha Leśnictwa Świty wystąpiła susza. Widoczne jest również zamieranie jesionu i występowanie jemioły. Na terenie Nadleśnictwa Olkusz z uwagi na istnienie leja depresji na terenie Leśnictwa Pomorzany na powierzchni 1 588,93 ha występują zakłócenia poziomu wód gruntowych, polegające na nadmiernym odwodnieniu. W Leśnictwie Baborów na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie przyczyną obniżenia walorów lasów glebochronnych w głównej mierze są czynniki biotyczne t.j. zamieranie jesionu, topoli i brzozy. Na terenie Nadleśnictwa Sucha w Leśnictwie Jasień na powierzchni około 170 ha zamiera jesion. Z kolei wydzielanie się posuszu świerkowego na skutek obecności korników występuje na powierzchni około 550 ha.

Kategoria 6 – lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

W Leśnym Kościele na terenie Leśnictwa Jaworze Nadleśnictwa Bielsko nasila się zjawisko jazdy motorami i kładami. Powierzchnia uszkodzeń wynosi tu 0,11 ha. Silnie penetrowany jest las o charakterze zbliżonym do naturalnego na terenie Nadleśnictwa Kędzierzyn Leśnictwa Czajka t.j. 140 letni drzewostan lipowo – dębowy na siedlisku lasu łęgowego z ruinami świątyni „Rotunda” oraz ruinami grobowca rodziny Hohenlohe.